

Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo postihnout problematiku kriminalistické odorologie jako jednoho z mnoha oborů kriminalistické techniky, především pak popsat východiska, na nichž je založena odorologická identifikace kriminalisticky významných látek a objektů podle jejich charakteristického pachu, přiblížit dosavadní metody analýzy pachových směsí a zhodnotit možnosti využití získaných poznatků v kriminalistické a trestněprávní praxi. Na základě prostudované literatury a dalších pramenů, konzultací s odborníky v této oblasti a seznámení se s praktickým prováděním pachové identifikace s využitím speciálně vycvičených služebních psů jsem dospěla k následujícím závěrům.

Z kriminalistického hlediska neexistují pochybnosti ohledně praktického využití přirozené schopnosti látek uvolňovat do svého okolí pachové částice nesoucí informace o jejich fyzikálně-chemickém složení. Ke zjišťování výskytu a posléze i k identifikaci především skupinové příslušnosti omamných, psychotropních, toxických, hořlavých, výbušných a dalších látek lze při odorologické expertize, s ohledem na jednodušší složení těchto látek a zpravidla stabilní vlastnosti v průběhu jejich existence, využít celou řadu vysoce citlivých a selektivních detekčních a analytických přístrojů, které poskytují přesné a exaktně ověřitelné údaje o kvantitativním a kvalitativním složení analyzovaných látek.

Poněkud odlišná situace však doposud přetrvává v oblasti individuální identifikace osob, kde i nadále jediným prostředkem umožňujícím potvrdit či vyloučit shodu mezi porovnávanými vzorky pachu (zejména mezi otisky pachových stop zajištěnými z místa spáchání trestného činu a z předmětů doličných souvisejících s trestnou činností a mezi odebraným srovnávacím pachem osoby podezřelé z této trestné činnosti) zůstává speciálně vycvičený živý tvor, služební pes se zadanou kategorií metody pachové identifikace. Tato skutečnost pak, především pro subjektivní charakter metody a nemožnost přezkoumat myšlenkové pochody psa provádějícího ztotožnění, přirozeně vyvolává určité pochybnosti o průkaznosti dosažených výsledků.

Metodě pachové identifikace je, pomínu-li přípravnou fází metody spočívající ve vyhledání a zajištění pachových stop, vytýkána především její nevědeckost a neexistence objektivní kontrolní metody. Dále se lze setkat s námitkami, že existuje možnost ovlivnění psa psovodem, že výsledek komparace může podmínit nevhodný způsob řazení pachových konzerv ve srovnávací řadě, popřípadě, že pes reaguje nikoliv na individuální pach osoby, ale na přítomnost zájmového pachu v pachové směsi.

K právě naznačeným výhradám vůči metodě pachové identifikace lze uvést, že ačkoliv pachová komparace i nadále zůstává metodou založenou především na empirických zkušenostech z oboru služební kynologie, její subjektivní charakter se již do značné míry podařilo překonat postupným zpřesňováním metodiky jejího provádění. Průběh všech úkonů i vlastní komparace je namísto dřívější praxe úředních záznamů dokumentována protokoly podle ustanovení § 55 trestního řádu. Na komparaci může dohlížet nezávislá osoba, která má možnost prostřednictvím komunikační techniky instruovat psovoda ohledně rozmístění pachových konzerv. Po komparační místnosti se psovod pohybuje mimo zrakové pole psa a pes je jím veden na prověšeném vodítku, rovněž není vyloučen pohyb psa po místnosti „na volno“ nebo na vodícím lanku. Ověření výkonu psa lze provést s využitím dalšího psa nebo je možno úkon několikrát opakovat. Ke zvýšení průkaznosti napomáhá i to, že o každém psu se vede statistická evidence jeho výkonů. Každý služební pes se dále povinně jednou za rok účastní rekondičního kurzu pachové identifikace a jeho způsobilost k dalšímu nasazení je po absolvování kurzu ověřována zkouškou. Případná reakce psa na zájmový pach v pachové směsi je testována zkouškou náhodné zajímavosti pachu a v případech, kdy jsou porovnávány pachové stopy z míst s výrazným pachem, se podle Pokynu pro komparaci volí srovnávací pachové vzorky s obdobnými charakteristikami.

Do budoucna lze očekávat, že technický pokrok a nové poznatky o lidském pachu umožní přístrojové ověření metody pachové identifikace. Ke zvýšení objektivity a tedy i věrohodnosti pachové komparace by však již nyní bylo prospěšné využít další, dílčí úpravy metodiky – kupříkladu porovnávané pachové konzervy by namísto ve srovnávací řadě na podlaze místnosti mohly být umístěny v otvorech v boční straně místnosti, přičemž jejich zakládání by se provádělo z prostoru mimo komparační místnost, a to osobou odlišnou od psovoda, popřípadě s využitím techniky. Takto by se eliminovala námitka eventuálního vlivu psovoda na výsledek komparace a zároveň by zmíněný postup mohl přispět k zachování pachových charakteristik v konzervě, neboť by při načichání psem nedocházelo k nežádoucímu zvlhčení aratexové tkaniny dechem psa. Dále by bylo vhodné konstituovat odorologii jako znalecký obor, což by, s ohledem na složitost posuzovaných otázek, především u zvlášť závažných trestných činů umožnilo místo dosavadního odborného vyjádření psovoda specialisty využít znalecký posudek zpracovaný nezávislou osobou.